

USNESENÍ

Krajský soud v Plzni rozhodl soudcem Mgr. Janem Šmakalem ve věci

žalobce: I. A.
proti
žalovanému: Ministerstvo vnitra,
sídlem Nad Štolou 936/3, Praha,

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného č. j. MV-44625-3/OAM-2024 ze dne 19. 3. 2024, o návrhu žalobce na ustanovení zástupce a přiznání odkladného účinku žalobě,

takto:

- I. Návrh na ustanovení zástupce se zamítá.
- II. Návrh na přiznání odkladného účinku žalobě se zamítá.

Odůvodnění:

- Žalovaný rozhodnutím č. j. MV-44625-3/OAM-2024 ze dne 19. 3. 2024 zastavil řízení o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany podle § 11a odst. 3 zákona o azylu. Žalobce podal další opakovanou (již čtvrtou) žádost o udělení mezinárodní ochrany, přičemž žalovaný dospěl k závěru, že žalobce neuvedl žádné nové skutečnosti či podstatnou změnu okolností, na jejichž základě by bylo možné se domnívat, že by mohl být vystaven pronásledování, že mu hrozí vážná újma nebo že již splňuje důvody pro udělení azylu nebo doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny. Zároveň ani žalovaný žádné takové skutečnosti či podstatnou změnu okolností neshledal.
- Žalobce proti tomuto rozhodnutí brojil žalobou, kterou spojil s návrhem na ustanovení zástupce, a to s ohledem na omezení osobní svobody, neznalost právního řádu ČR, obecně i českého jazyka a nedostatek finančních prostředků, které si žalobce ani není schopen obstarat. Závěrem uvedl, že k sepsání žaloby využil služeb bezplatného právního poradenství poskytovaného v zařízení, v němž je aktuálně zajištěn. Toto poradenství však již nezahrnuje zastupování žalobce v řízení před soudem.
- Zároveň žalobce žalobu spojil i s návrhem na přiznání odkladného účinku žalobě. Důsledkem napadeného rozhodnutí mu vznikne nepoměrně větší újma, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám. Zároveň přiznání odkladného účinku žalobě nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem.

Ustanovení zástupce

4. Podle § 35 odst. 10 věty první soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) platí, že navrhopateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.
5. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že účastníkovi lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny tři podmínky: 1) účastník musí podat návrh na ustanovení zástupce; 2) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a 3) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.
6. V případě žalobce zjevně není splněna třetí podmínka pro ustanovení zástupce. Zastoupení žalobce totiž není nezbytně třeba pro ochranu jeho práv v řízení před soudem. Dalšími podmínkami se proto soud nezabýval.
7. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. je možnost ustanovit účastníkovi zástupce vyhrazena toliko na případy vskutku závažné jak z hlediska svého dopadu na účastníka, tak i z hlediska právní náročnosti věci. Zatímco dříve postačovalo prokázat potřebnost ustanovení zástupce k ochraně práv účastníka, nyní musí být toto ustanovení *nezbytně třeba* k ochraně jeho práv (srov. rozsudky NSS č. j. 3 As 92/2012-34 ze dne 8. 1. 2013 a č. j. 3 As 76/2013-21 ze dne 28. 8. 2013).
8. Žalobce v návrhu uvedl, že není znalý českého jazyka. V žalobě nicméně uvedl, že v České republice žije již 17 let, začlenil se do místní kultury a hovoří plynule českým jazykem. Za toho stavu není jazykově zjevně znevýhodněn. Pro posouzení návrhu je nicméně nejdůležitější, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování žaloby. Z toho důvodu je právě žaloba a její obsahové a formální náležitosti hlavním kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka, a to i v případě cizinců zajištěných v Balkové (srov. rozsudky NSS č. j. 1 As 312/2017-12 ze dne 27. 9. 2017, odst. 15, č. j. 3 As 290/2022-19 ze dne 31. 1. 2023, odst. 21, a č. j. 1 As 258/2023-18 ze dne 11. 1. 2024, odst. 14).
9. Nynější žalobu lze považovat za bezvadnou, neboť obsahuje všechny obecné i zvláštní náležitosti, včetně žalobního bodu. Tím je plně projednatelné tvrzení o tom, že situace se v Kyrgyzstánu změnila. Žalobce se do země původu nemůže vrátit z důvodu možných nepokojů s ohledem na politický vývoj v zemi. Žalovaný se touto aktuální situací nezabýval dostatečně.
10. Je přitom nerozhodné, že sám žalobce tuto žalobu nepsal: žalobce byl schopen si zajistit sepsání žaloby, která je prakticky nejdůležitějším procesním úkonem v soudním řízení správním. V samotném řízení pak má soud poučovací povinnost vůči žalobci (§ 36 odst. 1, § 49 odst. 4 s. ř. s.) a soudu není známa žádná konkrétní okolnost, pro kterou by se měl domnívat, že při vedení řízení včetně případného ústního jednání není vyřizující soudce objektivně či subjektivně schopen dbát na zachování procesních práv nezastoupeného žalobce a jeho rovného postavení ve srovnání s žalovaným (srov. *a contrario* rozsudek NSS č. j. 6 As 49/2020-30 ze dne 5. 8. 2020, odst. 15–16). Nejedná se ostatně o právně složitou věc.
11. Z ničeho tedy nevyplývá, že by ustanovení zástupce bylo za stávajícího stavu nezbytně třeba k ochraně práv žalobce v řízení před soudem. Soud tudíž návrhu nevyhověl (§ 35 odst. 10 s. ř. s. *a contrario*).

Odkladný účinek

12. Při rozhodování o návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě soud nerozhoduje tak, že by předjímal rozhodnutí ve věci samé, ale zjišťuje existenci zákonných podmínek pro přiznání odkladného účinku žalobě uvedených v § 73 odst. 2 s. ř. s. Zákon stanoví dvě podmínky, které musí být současně splněny k tomu, aby bylo možné přiznat žalobě odkladný účinek: (1) výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí by znamenaly pro žalobce nepoměrně větší újmu, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám; (2) přiznání odkladného účinku nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem.
13. Bylo na žalobci, aby tvrdil a osvědčil naplnění první z podmínek pro přiznání odkladného účinku žalobě, tj. že by výkon nebo právní následky rozhodnutí pro něho znamenaly nepoměrně větší újmu, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám. Závisí na žalobci, zda upřesní, v čem má újma spočívat, a aby takto tvrzené skutečnosti patřičně doložil. Rozpor přiznání odkladného účinku s veřejným zájmem, popř. i újmu, jež by měla vzniknout jiným osobám, má tvrdit a osvědčovat žalovaný (srov. usnesení KS v Praze č. j. 45 A 4/2013-29 ze dne 6. 2. 2013, č. 2852/2013 Sb. NSS). Jen tehdy může soud posoudit, vznikne-li neprodleným výkonem nebo jinými právními následky správního rozhodnutí žalobci nepoměrně větší újma, resp. těžko nahraditelná či kompenzovatelná újma.
14. Žalobce pouze konstatoval, že mu důsledkem napadeného rozhodnutí vznikne nepoměrně větší újma. Nic konkrétního netvrdil, a tudíž ani neosvědčil. Není ani zřejmé, v čem konkrétně by žalobci přiznání odkladného účinku žalobě pomohlo, neboť řízení o jeho žádosti bylo zastaveno; odložením právních účinků tohoto rozhodnutí by žalobce byl v postavení osoby, která podala další opakovanou žádost. Ta nezakládá oprávnění setrvat na území ČR (§ 3d odst. 1 zákona o azylu).
15. Z toho důvodu soud návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě nevyhověl (§ 73 odst. 2 s. ř. s. *a contrario*). Učinil tak bez vyjádření žalovaného, neboť ani po jeho vyjádření by s ohledem na obsah návrhu žalobce nemohl rozhodnout jinak.

K poučení žalobce o opravném prostředku

16. Z výše uvedených důvodů soud oběma návrhům žalobce nevyhověl. V návaznosti na to zvážil, zda proti procesnímu rozhodnutí o těchto návrzích přichází do úvahy nějaký opravný prostředek, o němž by měl žalobce poučit [§ 54 odst. 2 ve spoj. s 55 odst. 5 s. ř. s.; srov. i nálezný sp. zn. Pl. ÚS 33/09 ze dne 29. 9. 2010 (N 205/58 SbNU 827; 332/2010 Sb.), odst. 28-32].
17. V minulosti Nejvyšší správní soud opakovaně dovodil, že omezení možnosti podat kasační stížnost se vztahuje jen na rozhodnutí ve věci samé. Učinil tak v režimu nepřijatelnosti podle § 104a s. ř. s. ve vztahu k pojmu „*věc mezinárodní ochrany*“ s tím, že procesní rozhodnutí (o návrhu na ustanovení zástupce) takovou věcí není (srov. usnesení rozšířeného senátu č. j. 9 Azs 66/2014-69 ze dne 21. 1. 2015, č. 3181/2015 Sb.). Následně prakticky totéž konstatoval pro pojem „*věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce*“ s tím, že jde o odkaz na § 31 odst. 2 s. ř. s. Tedy, že samosoudce rozhoduje množinu věcí (typových agend) *mezinárodní ochrany, důchodového pojištění, nemocenského pojištění aj.*; procesní rozhodnutí takovými věcmi stále nejsou (srov. rozsudek NSS č. j. 1 As 124/2021-28 ze dne 10. 6. 2021). Přitom zdůraznil (1) potřebu zužujícího výkladu výjimek; (2) nelogičnost toho, že by na typově stejná procesní rozhodnutí platila jiná pravidla podle toho, zda spadají do kompetence samosoudce nebo senátu; (3) dotčení podstaty práva na přístup k soudu.

18. Proti nynějšímu rozhodnutí by tedy v rozsahu výroku o neustanovení zástupce byla obecně kasační stížnost bez dalšího přípustná i přijatelná, neboť nespadá do režimu nepřípustnosti podle § 104 s. ř. s., ani nepřijatelnosti podle § 104a s. ř. s. Ve zbylém rozsahu – zamítnutí návrhu na přiznání odkladného účinku – by nebyla přípustná, neboť jde o rozhodnutí dočasné povahy [§ 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s.].
19. Vedle obecné úpravy soudního řádu správního však lze úpravu možnosti podat kasační stížnost nalézt i v zákonu o azylu. Podle § 32 odst. 8 písm. a) zákona o azylu je kasační stížnost nepřípustná *v případě další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany*.
20. Soud se tak zabýval rozsahem pojmu *případ další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany*. Dospěl k závěru, že rozhodnutí soudu o neustanovení zástupce lze stále považovat za takový případ, tj. tento pojem je třeba vyložit jinak, než je vykládán pojem věc mezinárodní ochrany.
21. Předně je třeba konstatovat, že zužující interpretační přístup uplatňovaný na § 104a s. ř. s. má původ v jeho specifické legislativní historii a legální definici rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany (srov. usnesení č. j. 9 Azs 66/2014-69). V souzené věci není důvod ho uplatňovat na § 32 odst. 8 písm. a) zákona o azylu. Zákon o azylu totiž v § 2 odst. 1 písm. g) definuje pouze další opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany, nikoliv co se rozumí *případem takové žádosti*. Za toho stavu lze vycházet z toho, že *věcí* je typový, věcný výčet agend (srov. cit. rozsudek č. j. 1 As 124/2021-28, odst. 15), zatímco *případem* je právě jedna soudní věc určená svými konkrétními okolnostmi.
22. Rozhodující okolností podle § 32 odst. 8 písm. a) zákona o azylu je to, že žalobce podal další opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany. Tato okolnost zůstává stále stejná a je přítomna po celou dobu řízení o žalobě, ať již krajský soud rozhoduje o procesních otázkách nebo ve věci samé. I když tedy krajský soud rozhodne o neustanovení zástupce, stále rozhoduje *v případě další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany*. Jazykové vyjádření proto nevzbuzuje relevantní pochybnost o tom, že záměrem zákonodárce bylo v takových případech vyloučit kasační stížnost ve všech rozhodnutích týkajících se případu další opakované žádosti, nikoliv jen ve věci samé.
23. K tomu přistupuje, že účelem této úpravy je zjednodušit (zrychlit a zkrátit) soudní řízení, které se v takovém případě vede již o třetí či další žádosti o mezinárodní ochranu. Vyloučení kasační stížnosti proti procesním rozhodnutím krajského soudu tomuto účelu přispívá, neboť krajský soud pak není nucen vyčkávat na rozhodování Nejvyššího správního soudu o dílčích procesních otázkách. Nelze přehlédnout ani to, že nynější postoj krajského soudu není nijak nový: Nejvyšší správní soud již dříve v režimu § 104 odst. 1 s. ř. s., tj. *ve věcech volebních*, dovedl nepřípustnost kasační stížnosti proti procesním rozhodnutím krajského soudu z účelu její nepřípustnosti proti rozhodnutí krajského soudu ve věci samé (srov. usnesení č. j. Vol 1/2006-32 ze dne 18. 4. 2006, č. j. 1 As 47/2014-18 ze dne 30. 4. 2014 a č. j. 3 As 109/2014-10 ze dne 11. 6. 2014).
24. Uvedený výklad § 32 odst. 8 písm. a) zákona o azylu pak netrpí ani nedostatky vytýkanými v usnesení č. j. 1 As 124/2021-28: (1) Jazykové vyjádření výluky kasační stížnosti pro případy další opakované žádosti *prima facie* zahrnuje veškerá rozhodnutí krajského soudu, což není v rozporu s účelem této výluky. Není tedy důvod tuto výluky (výjimku) interpretovat restriktivně. (2) Nejsou zde typově stejná procesní rozhodnutí, pro která by platila jiná pravidla podle toho, zda spadají do kompetence samosoudce nebo senátu. Případy další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany spadají výlučně do kompetence

samosoudce, nepřípustnost kasační stížnosti se u nich bude uplatňovat jednotně. (3) Zároveň tím není dotčena *podstata práva na přístup k soudu*, protože žalobce má zaručen přístup ke krajskému soudu, který je soudem ve smyslu čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod i čl. 91 odst. 1 Ústavy České republiky. To lze ostatně ilustrovat na konkrétních okolnostech souzeného případu – žalobce podal plně projednatelnou žalobu, o níž soud může rozhodnout věcně. Žalobce je tedy omezen jen v *bezplatné* právní pomoci, jejíž nezbytnost nedoložil, a přístupu k *mimořádnému* opravnému prostředku, které obvykle mají sloužit k řešení právních otázek významných nad rámec jednotlivého případu.

25. Není pochyb o tom, že souzený případ žalobce je případem další (čtvrté) opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 2 odst. 1 písm. g) zákona o azylu. Veden výše uvedenými úvahami, dospěl soud k závěru, že na rozhodnutí o neustanovení zástupce se uplatní zvláštní úprava nepřípustnosti kasační stížnosti podle § 32 odst. 8 písm. a) zákona o azylu. Poučil proto odpovídajícím způsobem o nepřípustnosti opravných prostředků.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí není kasační stížnost přípustná [§ 32 odst. 8 písm. a) zákona o azylu].

Plzeň 8. dubna 2024

Mgr. Jan Šmakal v.r.
soudce